

# UYGULAMALI OKUL LİDERLİĞİ

## EDİTÖRLER

Prof. Dr. Selahattin Turan

Doç. Dr. Metin Özkan



ISBN: 978-625-6861-39-8

Editörler

Prof. Dr. Selahattin Turan

Doç. Dr. Metin Özkan

Redaksiyon

Asos Yayınları

Kapak

Asos Yayınları

Mizanpaj

Burhan MADEN

Baskı ve Cilt

Tarcan Matbaacılık

İvedik Caddesi No:417/A

Yenimahalle/Ankara

Eposta: tarcanctp@gmail.com

Tel: 0312 3843435

Matbaa Sertifika No: 47663

Asos Yayınları 2023



ASOS YAYINLARI

Çaydaçıra Mah. Hacı Ömer Bilginoğlu


Cad. No: 67/2-4/ ELAZIĞ

e-posta: asosyayinlari@gmail.com

web: www.asosyayinlari.com

Yayınevi Sertifika No: 47901

Yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Bütün bölümler  [intihal.net](http://intihal.net) benzerlik tespit programından geçirilmiştir.

Bu yayının  [BOOKCITES](http://BOOKCITES) tarafından indekslenmiştir.

Yazarlar, yazmış oldukları bölümlerin özgünlüğünden sorumludur.

# UYGULAMALI OKUL LİDERLİĞİ

## EDİTÖRLER

Prof. Dr. Selahattin Turan

Doç. Dr. Metin Özkan



## BÖLÜM YAZARLARI

**Selahattin Turan:** Lisans eğitimini, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde, Eğitim Yönetimi ve Politikaları alanında; yüksek lisans ve doktora çalışmalarını, ABD’de Ohio Üniversitesinde Eğitimde Liderlik alanında tamamladı. 1996 yılında Harvard Üniversitesi Eğitim Fakültesi Mesleki Eğitim Programları Enstitüsü; Amerikan Eğitim Araştırmaları Derneği, Yönetim, Liderlik ve Organizasyon Bölümünün Uluslararası Komite ve 2003–2007 yılları arasında Uluslararası Eğitim Planlaması Derneği’nin başkanlığını yürütmüştür. Sn. Turan, birçok ulusal, uluslararası yayınevleri ve dergilerde editörlük, hakemlik yapmakta olup şimdiye kadar yayımlanmış çok sayıda çalışması bulunmaktadır. Prof. Turan’ın, halen Routledge yayınevi tarafından çıkarılan Ortadoğu ve Kuzey Afrika Ülkelerinde Eğitim Liderliği ve Politikaları kitap serisi ortak editörlüğü yapmakta olup Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde öğretim üyesi olarak görevine devam etmektedir.

ORCID: 0000-0003-4023-5819

**Metin Özkan:** Lisans eğitimini, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri alanında; yüksek lisans ve doktora çalışmalarını, Eğitim Yönetimi alanında Mersin ve Gaziantep Üniversitesinde tamamlamıştır. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde öğretmenlik, koordinatör öğretmenlik, okul müdür yardımcısı ve okul müdürü olarak 2005-2020 yılları arasında çeşitli kademelerde görev yaptıktan sonra akademik kariyerine başlamıştır. Doç. Dr. Özkan, birçok ulusal ve uluslararası dergide yayın kurulu üyeliği, alan editörlüğü ve hakemlik yapmakta olup alanıyla ilgili yayımlanmış çok sayıda çalışması bulunmaktadır. Doç. Dr. Özkan doktora sonrası çalışmalarını; 2022-2023 eğitim öğretim yılında, Dublin City Üniversitesinde dağıtıl-

mış liderlik ve okul temelli öz değerlendirme üzerinde sürdürmüştür. Halen Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

ORCID: 0000-0002-4891-9409

**Zehra Keser Özmantar:** Lisans öğrenimini, Hacettepe Üniversitesinde tamamladı. Yüksek lisans ve doktora derecelerini Gaziantep Üniversitesinde eğitim yönetimi alanında aldı. Doktora öğrenimi devam ederken Nottingham Üniversitesinde lisansüstü dersler aldı ve tezi ile ilgili akademik çalışmalar yaptı. Doç. Dr. Özmantar performans yönetimi, değişim yönetimi, etik, öğretmen eğitimi ve öğretmen kimliği üzerine çalışmaları bulunmaktadır. Halen Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

ORCID: 0000-0002-6753-2621

**Gökçe Özdemir:** Lisans eğitimini, Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesinde, Moda ve Tasarım Öğretmenliği alanında; yüksek lisans ve doktora çalışmalarını, Gaziantep Üniversitesinde Eğitim Yönetimi alanında tamamlamıştır. Doç. Dr. Özdemir, birçok ulusal ve uluslararası dergide, alan editörlüğü ve hakemlik yapmakta olup, şimdiye kadar eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme alanında yayımlanmış çok sayıda çalışması bulunmaktadır. Gaziantep Üniversitesinin farklı birimlerinde farklı akademik ve idari görevlerde bulunmuştur. Halen Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görevine devam etmektedir.

ORCID: 0000-0002-2608-6004

**Mehmet Selman Kaya:** Lisans eğitimini, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Sınıf Öğretmenliği alanında; yüksek lisans ve doktora çalışmalarını, Gaziantep Üniversitesinde Eğitim Yönetimi alanında tamamlamıştır. Kaya Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Gaziantep ve Diyarbakır illerinde farklı okullarda öğretmenlik, müdür yardımcılığı, müdür yetkili öğretmen ve müdürlük görevlerinde bulunmuştur. Halen Diyarbakır Sur Bilim ve Sanat Merkezinde müdürlük görevine devam etmektedir.

ORCID: 0000-0002-6295-5836

**Çiğdem Apaydın:** Lisans eğitimini, Akdeniz Üniversitesi Fen Fakültesi, Matematik alanında; yüksek lisans çalışmasını Akdeniz Üniversitesi, doktora çalışmasını Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Ekonomisi ve Planlaması Ana Bilim Dalında araştırma görevlisi olarak görev yapmıştır. Doktora eğitimi sırasında Erasmus Değişim Programı ile İngiltere’de Glamorgan Üniversitesinde alanı ile ilgili akademik eğitimler almıştır. Doç. Dr. Apaydın birçok ulusal ve uluslararası dergide yayın kurulu üyeliği, çeviri ve alan editörlüğü ve hakemlik yapmakta olup yayımlanmış çok sayıda çalışması bulunmaktadır. Doç. Dr. Apaydın Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında öğretim üyesi olarak görevine devam etmektedir.

ORCID: 0000-0002-4457-3199

**Yusuf İnandı:** Lisans eğitimini Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde Eğitim Bilimleri alanında, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Ekonomisi ve Planlaması alanında yüksek lisansını ve Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde ise doktora çalışmalarını tamamlamıştır. 1996-1998 yılları arasında İstanbul’da sınıf öğretmeni olarak görev yapmış, 1998 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri alanında Eğitim Yönetimi Ana-bilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır. 2005 yılında yardımcı doçent, 2015 yılında doçent olan Doç. Dr. İnandı, halen Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Eğitim Yönetimi Bölümünde öğretim üyesi olarak görevine devam etmektedir.

ORCID: 0000-0003-2760-0957

**Duygu Şeyma Avşar:** Lisans eğitimini Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Fransızca Eğitimi alanında 2017 yılında tamamlamıştır. 2018 yılında Belçika’da bir finans şirketinde Erasmus stajını tamamlamıştır. 2018-2020 yılları arasında çeşitli firmalarda çevirmen olarak görev almıştır. 2020 yılında Mersin Üniversitesi Eğitim Yöne-

timi alanında yüksek lisans eğitimine başlamış ve halen eğitimine devam etmektedir.

ORCID: 0000-0002-7230-4180

**Mehmet Sincar:** Lisans eğitimini Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik Öğretmenliği programında tamamlamıştır. Eğitim yönetimi bilim dalında yüksek lisans derecesini Gaziantep Üniversitesinden, doktora derecesini de İnönü Üniversitesinden almıştır. 1999-2010 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı endüstri meslek liselerinde elektronik öğretmeni olarak görev yapmıştır. 2011 yılında kısa süreli araştırmacı olarak Kentucky Üniversitesinde liderlik konularında araştırmalarda bulunmuştur. Eğitimde teknoloji liderliği, okullarda sosyal adalet ve sosyal adalet liderliği ile eğitimde küresel beceriler üzerine çalışmaları bulunmaktadır. Bu kapsamda yayımlanmış ulusal, uluslararası makale ve kitap bölümleri bulunmaktadır. Prof. Sincar, halen yılından itibaren Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaya devam etmektedir.

ORCID: 0000-0002-4979-5014

**Sevilay Şahin:** Lisan eğitimini Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde İngiliz dil bilimi üzerine tamamlamıştır. Yüksek Lisans eğitimini Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde İngiliz dil eğitimi üzerine ve aynı enstitüde doktorasını eğitim yönetimi alanında tamamlamıştır. Prof. Şahin, eğitim denetimi, okul yönetimi ve öğretmen eğitimi konularında birçok yayını bulunmakta olup şimdiye kadar birçok akademik ve idari görevlerde bulunmuştur. Halen Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde profesör olarak görev yapmaktadır.

ORCID: 0000-0002-7140-821X

**Mehmet İlçin:** Lisans eğitimini Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Okulöncesi Öğretmenliği alanında, yüksek lisans eğitimini ise Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi alanında tamamlamıştır. 2013 yılından itibaren Millî Eğitim Bakanlığı

çeşitli okullarda öğretmenlik ve okul yöneticiliği gibi görevlerde bulunmuştur. Halen Gaziantep Piri Reis Anaokulunda okul müdürlüğü yapmaktadır.

ORCID: 0000-0003-1366-3981

**İbrahim Kocabaş:** 1986 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Planlaması Bölümünden mezun oldu. Yüksek Lisansını 1992 yılında, Doktora eğitimini 1997 yılında Fırat Üniversitesinde tamamladı. Fırat Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi kurucu müdürlüğü görevini yaptı. Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmış ve Eğitim Fakültesinde dekan yardımcılığı görevini yürütmüştür. Eğitim ekonomisi, eğitim planlaması ve liderlikle ilgili çalışmaları bulunmaktadır. Prof. Dr. İbrahim Kocabaş, halen Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinde eğitim fakültesi dekanı olarak görevine devam etmektedir.

ORCID: 0000-0002-3540-2427

**Gülenay Nagihan Kılıç:** 2015 yılında İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu. Yüksek lisansını 2018 yılında Eğitim Yönetimi alanında İstanbul Aydın Üniversitesi - Yıldız Teknik Üniversitesi ortak programında tamamladı. Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi alanında doktora öğrencisi olarak eğitiminde devam etmektedir. Eğitimde liderlik, eğitim ekonomisi ve eğitim politikaları ile ilgili çalışmaları bulunmaktadır. Halen Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak görevine devam etmektedir.

ORCID: 0000-0002-6280-8537



# İçindekiler

**Bölüm Yazarları .....4**

**Giriş..... 13**

Kaynakça..... 15

## 1.Bölüm

**Okul Liderliği ..... 17**

Liderlik Kavramı ve Doğası..... 17

Liderlikle İlgili Yeterlikler ..... 21

Okul Liderinin Sahip Olması Öngörülen Güçler ..... 21

Okul Liderlik Alanları ..... 23

Güç-Otorite Kavramları ve Okul Liderliği..... 24

Kaynakça..... 26

## 2. Bölüm

**Etkili Okul ..... 27**

Etkili Okul Hareketinin Ortaya Çıkışı ..... 27

2 Temmuz 1966..... 29

Etkili Okul Hareketi ..... 30

Etkili Okul Özellikleri..... 31

Etkili Okul Ögeleri..... 32

Etkili Okul İdeolojisi..... 46

Kaynakça..... 50

## 3. Bölüm

**Öğretim Liderliği ..... 55**

Öğretim Liderliği ..... 57

Öğretim Liderliği ile İlgili Yapılan Araştırmalar..... 64

Kaynakça..... 67

## 4. Bölüm

**Mesleki Öğrenme Topluluğu Olarak Okullar ..... 71**

Mesleki Öğrenme Topluluklarının Ortaya Çıkışı ve Teorik Temelleri.....	72
Mesleki Öğrenme Topluluğu Boyutları.....	74
Mesleki Öğrenme Topluluğu Programı.....	76
Kaynakça.....	89

## 5. Bölüm

<b>Eğitimde Mentorluk.....</b>	<b>93</b>
Mentorluk Kavramı .....	95
Eğitimde Mentorluk .....	100
Mentorluk Modelleri .....	105
İşletme Modelleri .....	105
Eğitim Modelleri .....	107
Mentorluk Uygulamaları .....	112
Mentorluk Öyküleri-I.....	114
Mentorluk Hikayeleri-II .....	115
Kaynakça.....	120

## 6. Bölüm

<b>Eğitimde Küresel Beceriler.....</b>	<b>125</b>
Sosyal ve Duygusal Beceriler.....	127
Küresel Beceriler.....	132
Öğrenimi kişiselleştirme.....	135
Eşitlik, çeşitlilik ve kapsayıcılık .....	135
Öğrenme kapasitesini geliştirmek için bilgiyi kullanan bir müfredat .....	136
Senaryoyu değiştirmek: Öğrenci ve öğretmenlerin rollerini yeniden düşünmek .....	136
Öğretmenler ve eğitim liderleri için sürekli öğrenme kültürü.....	137
Yeni tür ortaklıklar ve ilişkiler: Okullar artık toplumdan izole olamıyor. ...	137
Kaynakça.....	140

## 7. Bölüm

<b>Okul - Aile İşbirliği.....</b>	<b>143</b>
Aile ve Aile Türleri .....	143
Okul Aile İş Birliği .....	147
Okul – Aile İş Birliğinin Önemi: .....	152
Okul Aile İş Birliğinin Yararları .....	153

Okul Aile İş Birliğinin Engelleri .....	156
Türk Eğitim Sisteminde Okul Aile İş Birliği .....	158
Kaynakça.....	162

## 8. Bölüm

<b>Eğitim ve Öğretim Sürecinin Denetimi.....</b>	<b>167</b>
Eğitim Denetimi .....	167
Denetimin Tarihiçesi.....	169
Öğretimin Denetimi .....	175
Öğretimin Denetimi Süreci.....	176
Öğretimin Denetimi Kapsamında Sınıf Gözlemi Süreci.....	179
Dersin Başlangıcını ve Bitişini İzleme .....	180
Derse Başlama Rutinleri (Formu) .....	180
Dersi Bitirme Rutinleri (Formu).....	183
Geniş Açık ve Dar Açık Veri Toplama Teknikleri.....	185
Seçici Kelime-Kelime Tam Anlatım: Övme, Düzeltme ve Önleyici Uyarılar (Formu).....	185
Genişletilmiş Oturma Şeması (Formu) .....	188
Bloom Taksonomisi-Soruların Düzeyleri (Formu) .....	189
Bekleme Zamanına Odaklanma (Formu).....	191
Neden-Sonuç (Formu) .....	192
Öğretim Yöntemlerinin Çeşitliliği (Formu) .....	194
Söz Hakkı Verme Uygulamalarını İzlemek (Formu).....	195
Geçiş-Etkileşim Kalıplarını İzlemeye Odaklanma (Formu).....	197
İş Birlikçi Öğrenme-Öğrenci Etkileşimi ve Öğretmen Yönetimi (Formu) ..	199
Sınıf Trafikçi-Oturma Şeması (Formu).....	200
Kaynakça.....	202

## 9. Bölüm

<b>Çıkarımlar, Uygulamacılar için Öneriler.....</b>	<b>205</b>
---	------------

